Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 10 februari 1933 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e och 4:e avd.)

I en till riksdagen den 3 januari 1933 avlåten proposition, nr 2, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att, med godkännande av de i protokollet berörda förslag, å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptaga de inkomster och utgifter, som framgå av ett vid propositionen fogat, här intaget förslag till dylik tilläggsstat.

Departementschefen har, efter erinran att systemet med tilläggsstater, såsom förenat med vissa olägenheter, icke använts sedan år 1922, framhållit, att detta system givetvis borde i möjligaste mån begränsas. Härefter fortsätter departementschefen:

»Då riksstaten i avsevärd mån måste kompletteras, särskilt då helt nya inkomst- eller utgiftstitlar tillkomma, vilka röra sig om avsevärda belopp, är emellertid tilläggsstaten oundviklig. Sådant är förhållandet nu. Jag anser mig i enlighet härmed böra förorda, att förslag till tilläggsstat för budgetåret 1932/1933 förelägges riksdagen.

En av de mera framträdande olägenheterna av systemet med tilläggsstater var tidigare, att överblicken av statsregleringens genomförande i hög grad försvårades. Utfallet av tilläggsstaten redovisades nämligen skilt från utfallet av riksstaten. Denna olägenhet kan emellertid undvikas, därest tilläggsstaten formellt får karaktär av en direkt komplettering av riksstaten. I stället för självständig litterering böra sålunda tilläggsstatens inkomst- och utgiftstitlar erhålla samma litterering som motsvarande titlar i riksstaten, där dylik motsvarighet förefinnes. Helt nya titlar åter böra erhålla litterering i följd med riksstatens inkomster eller utgifter av närmast motsvarande slag. I budgetredovisningen kunna härigenom tilläggsstatens titlar direkt inläggas, såsom om de varit uppförda å riksstaten. Genom särskild anmärkning vid varje ifrågakommande inkomst- eller utgiftstitel bör samtidigt angivas, om och i vad mån titeln hänför sig till tilläggsstaten.»

Utskottet.

Mot vad departementschefen sålunda anfört, har utskottet intet att erinra och kommer utskottet i det förslag till tilläggsstat, som utskottet framdeles under riksdagen framlägger till godkännande, att upptaga såväl inkomst- som utgiftstitlarna under av departementschefen angiven litterering.

Tilläggsstat till riksstaten

Inkomster:		Kronor
E. *I anspråk tagna kapitaltillgångar:*		
3. Statens produktiva fonder:		
a. Statsverkets fond av rusdrycksmedel	83,000,000	
4. Fonden för statsskuldens amortering	35,000,000	118,000,000
F. *Lånemedel:*		
3. Övriga lånemedel		79,100,000
Summa		**197,100,000**

Såsom allmän motivering till de framlagda förslagen beträffande inkomster och utgifter har departementschefen, under framhållande att behållningen å statsverkets kassafond den 30 juni 1932 utgjorde allenast 13.26 miljoner kronor, anfört, bland annat, följande:

»Såsom jag redan antytt vid anmälan av finansplanen för nästkommande budgetår, har det visat sig vara nödvändigt att bereda fyllnad i det för innevarande budgetår anvisade anslaget för bekämpande av arbetslösheten. Chefen för socialdepartementet kommer att senare i dag framlägga förslag i ämnet. Detta går ut på, att för ändamålet ett tilläggsanslag av 42 miljoner kronor bör av riksdagen äskas.

Anslag av skattemedel erfordras i övrigt å tilläggsstaten endast till ett belopp av 0.4 miljon kronor. På sätt chefen för jordbruksdepartementet kommer att anmäla, bör nämligen å tilläggsstaten äskas ett tilläggsanslag för kapitalökning å egnahemslånefonden av 4 miljoner kronor, varav i anslutning

för budgetåret 1932/1933.

			Kronor
Utgifter:			
A. *Verkliga utgifter:*			
	Extra anslag		
V. Femte huvudtiteln:			
B. Sociala verk och inrättningar:			
8. Bekämpande av arbetslösheten, *reservationsanslag*	42,000,000		42,000,000
B. *Utgifter för kapitalökning:*			
	Att täckas av		
	lånemedel	andra statsinkomster	
III. Statens utlåningsfonder:			
4. Egnahemslånefonden, *reservationsanslag*	3,600,000	400,000	
14. Statens bostadslånefond, *reservationsanslag*	75,500,000		
VIII. Statsverkets kassafond:			
Förstärkning av statsverkets kassafond		75,600,000	
Säger	79,100,000	76,000,000	155,100,000
		Summa	**197,100,000**

till vedertagna principer om täckning av oräntabla delar av kapitalökningsanslag förstnämnda belopp bör anvisas av andra inkomster än lånemedel.

Då det nu gäller att undersöka, vilka tillgångar som kunna stå till förfogande för nämnda anslagsbehov av 42.4 miljoner kronor jämte det tillskott, som bör tillföras kassafonden, vill jag till en början framhålla, att såvitt möjligt täckningen bör ske utan att för ändamålet ökade skatter påläggas. Detta utesluter givetvis icke, att de skattehöjningar, som ansetts erforderliga för att balansera den nya budgeten, i viss utsträckning träda i kraft redan under nu löpande budgetår och därmed i någon mån bidraga till att minska bristen för året. Dessa inkomster böra emellertid icke beräknas såsom tillgång å tilläggsstaten.

I sin förut berörda skrivelse angående behovet av förstärkning av kassafonden har riksräkenskapsverket för beredande av medel härför i första hand hänvisat till fonden för statsskuldens amortering. Återstoden av det för

utfyllnad av kassafonden — sammanlagt med 50 miljoner kronor — erforderliga beloppet borde enligt riksräkenskapsverkets mening tagas ur de likvida tillgångarna å statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Jämväl enligt min mening böra nämnda båda fonder tagas i anspråk för den förstärkning av löpande budget, som nu är nödvändig. På grund av att ett avsevärt belopp kräves för utfyllande av arbetslöshetsanslaget, kan dock amorteringsfonden icke medräknas såsom tillgång för ökning av kassafonden.

Enligt riksräkenskapsverkets beräkning kommer amorteringsfondens behållning vid utgången av budgetåret 1932/1933 att uppgå till 39.48 miljoner kronor. Detta belopp torde emellertid ej böra i sin helhet disponeras för tilläggsstaten. Vad som av sagda behållning överskjuter 35 miljoner kronor bör nämligen bibehållas i fonden för att användas för täckande av förluster å statens lånemedelsplaceringar.

Å statsverkets fond av rusdrycksmedel beräknas vid innevarande budgetårs utgång förefinnas ungefär samma behållning som vid budgetårets ingång eller omkring 103 miljoner kronor. Såsom jag utvecklat i sammanhang med behandlingen av frågan om upptagande i statsverkspropositionen av anslag till kapitalökning å rusdrycksmedelsfonden och om fondens framtida användning, bör allenast ett belopp av 20 miljoner kronor för framtiden bibehållas i rusdrycksmedelsfonden, medan återstående belopp kan göras tillgängligt för finansiering av tilläggsstaten.

Därest sålunda av amorterings- och rusdrycksmedelsfonderna 35, respektive 83 miljoner kronor tagas i anspråk för tilläggsstaten, återstå — efter avdrag av de för förstärkning av anslagen till arbetslöshetens bekämpande och för kapitalökning å egnahemslånefonden erforderliga beloppen — sammanlagt 75.6 miljoner kronor, vilka kunna disponeras för kapitalökning av kassafonden. Även om härtill lägges den vid innevarande budgetårs ingång i kassafonden redovisade behållningen, blir i allt fall fonden ej för stor. Det är att befara, att kanske omkring hälften av det samlade beloppet kommer att åtgå för att täcka bristen i nu löpande budget. Vad som därefter återstår kommer med all sannolikhet att väl behövas, för att kassafonden skall för den närmaste framtiden kunna fylla sin uppgift såsom regulator vid statsregleringens utförande. Jag håller alltså före, att hela nämnda belopp, 75.6 miljoner kronor, bör användas för förstärkning av kassafonden.

Rusdrycksmedelsfondens tillgångar äro emellertid ej i sådan utsträckning likvida, att desamma direkt kunna tagas i anspråk för finansiering av tilläggsstaten. Större delen av fonden är nämligen placerad i statens bostadslånefond. För att denna del av rusdrycksmedelsfonden, vilken enligt beräkning per den 30 juni 1933 antagits uppgå till högst 75.5 miljoner kronor, skall kunna frigöras för budgetändamål, erfordras att andra medel i stället placeras i bostadslånefonden. Med hänsyn till sistnämnda fonds syfte och konstruktion möter emellertid intet hinder, att denna fond omvandlas till en statens utlåningsfond, varav räntan uppföres i riksstaten. Då fonden ger en tillfredsställande avkastning, kan fondkapitalet i sin helhet finansieras med låne-

medel. Nu angivna transaktion förutsätter, att å tilläggsstatens utgiftssida uppföres ett kapitalökningsanslag för statens bostadslånefond å 75.5 miljoner kronor samt att motsvarande belopp lånemedel upptages å inkomstsidan.»

När utskottet nu i ett sammanhang prövar Kungl. Maj:ts förslag till tilläggsstat, vill utskottet först till behandling upptaga anslagsäskandena och därefter frågan om täckning av de tillstyrkta anslagen.

UTGIFTERNA.

1:o) **Bekämpande av arbetslösheten** (sid. 10—15 i statsrådsprotokollet). Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 till bekämpande av arbetslösheten anvisa ett reservationsanslag, att användas enligt i statsrådsprotokollet angivna grunder, av 42,000,000 kronor.

I propositionen nr 250 till 1932 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t att för budgetåret 1931/1932 måtte till bekämpande av arbetslösheten anvisas ett extra reservationsanslag av 25,000,000 kronor. I motiveringen till förslaget framhöll föredragande departementschefen, bland annat, att arbetslöshetskommissionen vid uppskattningen av medelsbehovet ansett sig böra till grund för beräkningen lägga medelsåtgången under den dittills gångna delen av det löpande budgetåret samt att enligt departementschefens uppfattning detta vore den grund, på vilken i dåvarande läge en anslagsberäkning borde byggas. Man hade visserligen icke rätt att räkna med att läget under budgetåret 1932/1933, betraktat såsom en helhet, skulle bliva bättre än under den löpande budgetperioden, men tillräcklig anledning syntes icke finnas att i det dåvarande statsfinansiella läget belasta budgeten med större utgifter för ändamålet, än som redan då kunde antagas bliva oundgängligen erforderliga. Därest den ifrågasatta medelsanvisningen bleve otillräcklig, finge det, såsom under budgetåret 1931/1932 skett, bero på prövning vid en senare tidpunkt vad som då borde och kunde åtgöras. Med tillfredsställelse konstaterade departementschefen, att antalet hjälpta i förhållande till antalet hjälpsökande vore väsentligt högre än någon gång tidigare under de senare åren. Detta resultat hade visserligen kunnat uppnås endast genom en kraftig utökning av verksamheten med kontantunderstöd, något som dock med hänsyn till förhållandena syntes berättigat, i den mån kontanthjälpen icke komme att utsträckas över alltför lång tidrymd för en och samma individ.

I skrivelse den 8 juni 1932, nr 295, anmälde riksdagen, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till bekämpande av arbetslösheten för budgetåret 1932/1933 anvisat ett extra reservationsanslag av 25,000,000 kronor. Riksdagen anförde härvid, bland annat, följande.

Såsom av statsrådsprotokollet framgår, har arbetslöshetskommissionen i sin skrivelse till Eders Kungl. Maj:t den 15 april 1932 anmält, att kommis-

sionen, med hänsyn till statsmakternas direktiv rörande nödläget vid reservarbetena, beaktat den förskjutning i nedåtgående riktning, som för närvarande pågår beträffande den allmänna lönenivån, samt att kommissionen därför gått i författning om att undersöka gällande grovarbetarlöner på den öppna arbetsmarknaden och att den komme att verkställa de justeringar av lönenivån vid reservarbetena, vartill undersökningens resultat gåve anledning. Riksdagen vill med avseende härå framhålla angelägenheten av att därvid tillbörlig hänsyn tages till löneförhållandena inom jord- och skogsbruk.

Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t därefter i enlighet med denna riksdagsskrivelse ställt medel från ifrågavarande anslag till arbetslöshetskommissionens förfogande för det med anslaget avsedda ändamålet samt i övrigt meddelat vissa föreskrifter rörande kommissionens verksamhet. Därvid har Kungl. Maj:t förordnat, bland annat, att utöver förut anvisade medel om 1,000,000 kronor ett belopp av högst 1,000,000 kronor skall användas dels till förskotterande mot av arbetslöshetskommissionen godkänd säkerhet av erforderliga medel för utförande av med statsmedel understödda väganläggningar och vägförbättringar m. m., dels ock till gäldande av belopp varmed den för dylikt vägföretag beräknade kostnaden kunde komma att överskridas, varjämte Kungl. Maj:t föreskrivit, att sagda belopp om 1,000,000 kronor skulle av kommissionen bokföras och redovisas som en särskild fond, benämnd väglånefonden.

Sedan statens arbetslöshetskommission i skrivelse den 14 december 1932 gjort framställning — förutom om anslagsäskande för budgetåret 1933/1934 — jämväl om beredande av medel till förstärkning av det för innevarande budgetperiod anvisade anslaget till bekämpande av arbetslösheten, har Kungl. Maj:t genom beslut den 23 december 1932 av anslaget till oförutsedda utgifter i allmänhet anvisat ett belopp av 8 miljoner kronor till förstärkning av arbetslöshetsanslaget.

I sin förenämnda skrivelse den 14 december 1932 har *arbetslöshetskommissionen*, bland annat, lämnat följande sifferuppgifter.

»Vad angår *antalet hjälpsökande arbetslösa* uppgick detta vid utgången av oktober 1932 till 123,600 mot ungefär 57,100 vid samma tidpunkt förra året och endast 14,600 för två år sedan. Medeltalet hjälpsökande arbetslösa för de 10 första månaderna 1932 utgjorde 105,900 mot 46,500 för hela år 1931 och 13,700 för hela år 1930. Icke ens för det svåra året 1922 uppgick medeltalet till högre siffra än 80,500. Vad angår *hjälpverksamhetens omfattning* har denna undan för undan stegrats, så att antalet vid olika slag av reservarbeten anställda vid utgången av oktober 1932 utgjorde 34,200, därav omkring 16,050 i statliga reservarbeten, 7,400 i statskommunala arbeten och 10,750 i rent kommunala — alltså icke med medel från arbetslöshetsanslaget understödda — reservarbeten. Även den kontanta understödsverksamheten har stegrats och omfattade vid utgången av sistlidna oktober omkring 28,200 man, därav för 22,300 man med statsbidrag. Sammanlagda antalet av stat och kommun hjälpta uppgick till ungefär 62,400 vid utgången av oktober 1932, vilket motsvarar något över 50 % av antalet vid samma tidpunkt hjälpsökande arbetslösa.

Vad beträffar *hjälpverksamhetens beräknade omfattning och kostnaderna därför under återstoden av innevarande budgetår* uppskattar arbetslöshetskommissionen antalet i statliga reservarbeten anställda under budgetperiodens senare del till 20,000. Antalet i statskommunala reservarbeten anställda beräknas uppgå i februari och mars till 9,000 och vid budgetårets slut till 6,000. Antalet personer med kontantunderstöd beräknas under februari och mars komma att uppgå till ett maximum av 50,000 för att i juni sjunka till 25,000. Med dylika utgångspunkter har kommissionen kommit till att de sammanlagda kostnaderna för arbets- och understödslinjen under hela innevarande budgetår skulle komma att uppgå till omkring 59,000,000 kronor. Härutöver beräknar kommissionen, såsom framgår av dess skrivelse, vissa belopp till kursverksamhet för arbetslösa, till arbetslöshetsutredningen samt till medelsreserv.»

Kommissionen har uppskattat behovet av anslagsförstärkning för innevarande budgetår till 34,866,000 kronor eller i avrundat tal 35,000,000 kronor.

I nu förevarande ämne har *departementschefen* anfört följande:

»Den våldsamma försämring av läget på arbetsmarknaden, som framgår av arbetslöshetskommissionens skrivelse, har alltjämt fortsatt. Enligt vad jag inhämtat uppgick sålunda antalet hjälpsökande vid utgången av november 1932 till icke mindre än omkring 147,000. Motsvarande siffra för november 1931 utgjorde omkring 77,200. Tyvärr är det att befara, att man icke ens nu uppnått maximitalet för innevarande vinter. Även om man bortser från den säsongmässiga minskning av arbetstillgången, som alltid framträder under vintermånaderna, torde man sålunda med hänsyn till det rådande allmänna läget och de utvecklingstendenser, som för vissa yrkesgrupper göra sig märkbara, för den närmaste tiden nödgas räkna med en ytterligare ökning av hjälpbehovet.

Det är således tydligt, att en högst betydande medelsförstärkning erfordras för att möjliggöra fullföljande av den statliga verksamheten för arbetslöshetens bekämpande i den omfattning, som påkallas av den nuvarande och väntade situationen. Såsom redan min företrädare i ämbetet vid upprepade tillfällen framhållit, är det av synnerlig vikt, att i en tid av stor och stigande arbetslöshet denna verksamhet kan såväl beträffande arbetslinjen som i fråga om kontantunderstöd och hjälp i andra former fortgå i en ur olika synpunkter önskvärd och lämplig omfattning utan att hindras av otillräcklighet i anslaget.

Min företrädare har även flera gånger framhållit önskvärdheten av att, särskilt då en så betydande arbetslöshet utsträckes över en avsevärd tidsperiod, procenttalet av de arbetslösa, som erhålla bistånd, undan för undan ökas. Vid framläggande i april 1932 av proposition i ämnet kunde också dåvarande chefen för socialdepartementet konstatera, att en sådan ökning ägt rum trots den kraftiga stegringen i antalet hjälpsökande. Emellertid har sedan dess en relativ försämring inträffat, i det att, såsom redan anförts, procenttalet hjälpta enligt senaste siffror endast uppgår till omkring 50 mot ungefär 57 i april 1932. Arbetslöshetskommissionens kalkyler för återstoden av innevarande år synas också tyda på, att kommissionen icke räknar med någon mera väsentlig förändring beträffande detta relationstal, vare sig detta beror på en uppfattning hos kommissionen att hjälpverksamheten icke bör sträckas längre, eller kommissionen funnit svårigheter möta för en ytterligare utvidgning av dess verksamhet.

Enligt min bestämda uppfattning kan det emellertid icke vara tillfredsställande, att en så stor procentuell andel av de hjälpsökande arbetslösa, som nyss angivits, lämnas utan bistånd av arbetslöshetsmedel. I den mån dessa arbetslösa icke lämnas åt rena nöden, hänvisas de uppenbarligen att söka bistånd hos fattigvården, en utveckling, som, när det gäller så betydande arbetarmassor, vilka tidigare varit i stånd att försörja sig och sin familj, måste anses synnerligen olycklig. Enligt min mening måste man därför allvarligen eftersträva en utvidgning av den speciella hjälpverksamheten för de arbetslösa. Det torde under innevarande vinter knappast vara möjligt att i nämnvärd grad utvidga verksamheten med statliga eller statskommunala reservarbeten utöver vad kommissionen räknat med. Jag ifrågasätter icke heller en sådan utvidgning, detta för övrigt även av det skälet, att den måste bliva synnerligen kostsam. Däremot synes man mig kunna tillmötesgå hjälpbehovet genom att den kontanta understödsverksamheten utvidgas. En granskning av de av arbetslöshetskommissionen framlagda kalkylerna ger vid handen, att kommissionen räknat med att under första halvåret 1933 hjälp av statsmedel sammanlagt skulle i en eller annan form lämnas i medeltal ungefär 66,000 arbetslösa. Den senaste utvecklingen ger emellertid enligt min mening anledning till att utgå från att antalet hjälpsökande arbetslösa, som tillika äro i verkligt behov av dylik hjälp, icke kommer att under nämnda tidsperiod understiga ett medeltal av närmare 130,000. För kontantunderstöd åt den del av dessa som enligt kommissionens kalkyler icke skulle erhålla bistånd, eller omkring 60,000, torde kunna beräknas åtgå ett belopp av 15,000,000 kronor. Sammanlagt med det enligt arbetslöshetskommissionens beräkningar — mot vilka jag i och för sig icke funnit anledning till erinran — erforderliga beloppet av 35,000,000 kronor skulle således för återstoden av innevarande budgetår erfordras 50,000,000 kronor, eller, utöver det den 23 december 1932 redan anvisade beloppet av 8 miljoner kronor, 42 miljoner kronor.

Vad angår grunderna för arbetslöshetskommissionens verksamhet har jag icke funnit lämpligt att därutinnan ifrågasätta någon ändring, detta närmast på den grund att, såsom framgår av vad jag förut denna dag i samband med omnämnande av förslag om införande av arbetslöshetsförsäkring och om arbeten till motverkande av arbetslösheten anfört, kommissionens verksamhet är avsedd att avvecklas. I sammanhang med framläggande av förslag i dessa ämnen samt om äskande av medel för kontant understödsverksamhet för arbetslösa m. m. under nästa budgetår torde jag bliva i tillfälle att närmare ingå på de med det hithörande ämnet sammanhängande betydelsefulla spörsmålen.

Enligt riksdagens medgivande har av ifrågavarande anslag ett belopp av sammanlagt 1,000,000 kronor stått till Kungl. Maj:ts förfogande för att efter prövning av Kungl. Maj:t användas till främjande av företagsverksamhet, varigenom i största möjliga utsträckning ökade arbetstillfällen må kunna beredas. Denna anordning har i olika avseenden visat sig kunna vara till stort gagn. Jag hemställer, att riksdagens medgivande måtte inhämtas till enahanda förfoganderätt beträffande ett belopp av högst 1,000,000 kronor av det nu ifrågasatta förstärkningsbeloppet.»

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 59, inom första kammaren av herr *K. G. Westman* m. fl. och den andra, nr 149, inom andra kammaren av herr *O. Olsson* i Kullenbergstorp m. fl., i vilka hemställts, att riksdagen måtte vid beviljande av reservationsanslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 till arbetslöshetens bekämpande i fråga om anslagets användning meddela bestämmelser i överensstämmelse med vad i motionerna anförts.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till förstnämnda motion.

Utskottet.

Den redogörelse, statens arbetslöshetskommission lämnat i sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 december 1932 angående arbetsmarknadens utveckling under år 1931 och till och med oktober månads utgång 1932, giver oförtydbart vid handen, att arbetslöshetsläget under sagda tid avsevärt försämrats och, såsom känt är, har försämringen därefter alltjämt fortgått. Under det att antalet hjälpsökande arbetslösa vid utgången av december månad 1931 uppgick till omkring 88,800, utgjorde sålunda, enligt vad utskottet inhämtat, motsvarande siffra vid slutet av sagda månad 1932 omkring 161,100. Den under sommarmånaderna eljest i regel inträdande minskningen i antalet hjälpsökande arbetslösa har, procentuellt sett, varit ringa och antalet hjälpsökande, som i oktober 1932 utgjorde 123,600, har sedan, såsom nämnts, i oroväckande grad ökats.

Med hänsyn till det sålunda rådande läget å arbetsmarknaden och de utvecklingstendenser, som, på sätt av arbetslöshetskommissionens förenämnda skrivelse framgår, göra sig gällande inom de olika yrkesgrenarna, har utskottet, lika med departementschefen, funnit tydligt, att en avsevärd medelsförstärkning erfordras för att möjliggöra ett fullföljande av den statliga verksamheten för arbetslöshetens bekämpande i den omfattning, som påkallas av den nuvarande och väntade situationen å arbetsmarknaden. I betraktande av storleken av det förstärkningsanslag, arbetslöshetskommissionen för sin del beräknat för berörda ändamål, kan det visserligen ifrågasättas, om ej det av Kungl. Maj:t nu äskade anslaget vore väl högt tillmätt. Då emellertid grunderna för anslagets beräkning måste anses tämligen osäkra och då, i händelse av ytterligare försämring å arbetsmarknadens nuvarande läge, det synes utskottet angeläget, att tillräckliga medel finnas till förfogande för återstående delen av innevarande budgetår, har utskottet ansett sig kunna tillstyrka anvisandet av det av Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppet eller sålunda 42,000,000 kronor.

Såsom av statsrådsprotokollet framgår, har departementschefen icke ifrågasatt någon ändring av grunderna för arbetslöshetskommissionens verksamhet.

Utskottet ansluter sig till denna departementschefens ståndpunkt, men saknar anledning att i detta sammanhang ingå på frågan om arbetslöshetskommissionens avveckling. Utskottet anser sålunda, att tyngdpunkten av hjälpverksamheten alltjämt i görligaste mån bör förläggas till arbetslinjen, särskilt de statskommunala reservarbetena, och att vid utdelande av kontantunderstöd noga beaktas, att en rationell avvägning mellan de båda hjälpformerna, arbete och understöd, på ett ur samhällets synpunkter riktigt sätt upprätthålles. I övrigt vill utskottet erinra om sistlidet års riksdags uttalande ifråga om lönesättningen vid reservarbetena.

Enligt det föreliggande förslaget skulle av det nu äskade anslaget till bekämpande av arbetslösheten ett belopp av 1,000,000 kronor ställas till Kungl.

Maj:ts förfogande för att efter prövning av Kungl. Maj:t användas till främjande av företagsverksamhet. Medel härtill har, såsom statsrådsprotokollet utvisar, beviljats med enahanda belopp av 1932 års riksdag.

På grund av det nu rådande, särskilt svårartade läget — synnerligast på vissa arbetsmarknader — har utskottet velat tillstyrka, att detta belopp ställes till Kungl. Maj:ts förfogande för att efter vederbörande myndigheters hörande användas för ifrågavarande ändamål.

Utskottet vill emellertid erinra därom, att det belopp, som för samma ändamål av fjolårets riksdag ställdes till Kungl. Maj:ts förfogande, angavs vara avsett till främjande av företagsverksamhet, varigenom i största möjliga utsträckning ökade arbetstillfällen måtte kunna beredas. Detta av fjolårets riksdag sålunda gjorda uttalande anser utskottet böra alltjämt vara vägledande vid det nu äskade anslagets användning. Utskottet vill sålunda understryka angelägenheten därav, att anslaget icke kommer till sådan användning, att menliga verkningar uppkomma för annan enskild verksamhet av liknande art med härav följande faror för därstädes ökad arbetslöshet. Utskottet anser det ofrånkomligt, att ifrågavarande stöd får en rent tillfällig karaktär och ej utgår i sådana former eller för sådana ändamål, vilka kunna göra fortsatt understöd svårt att undvika och som antingen formellt eller faktiskt härutinnan kunna binda statsmakterna.

Med vad utskottet anfört angående direktiven för hjälpverksamheten torde herrar K. G. Westmans m. fl. och Olssons i Kullenbergstorp m. fl. ovanberörda motioner få anses besvarade.

Under åberopande av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

a) att riksdagen må å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 till bekämpande av arbetslösheten anvisa ett reservationsanslag av 42,000,000 kronor, att användas enligt i statsrådsprotokollet över finansärenden den 3 januari 1933 angivna grunder samt i överensstämmelse med vad utskottet i detta avseende här ovan anfört; samt

b) att herrar K. G. Westmans m. fl. och Olssons i Kullenbergstorp m. fl. ovanberörda motioner, I: 59 och II: 149, må anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört och under a) hemställt.

2:o) **Egnahemslånefonden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (sid. 15—17) om kapitalökning för egnahemslånefonden har jordbruksutskottet i utlåtande nr 3 hemställt, att på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 måtte såsom kapitalökning för egnahemslånefonden anvisas ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor, därav 3,600,000 kronor att utgå av lånemedel.

Härom har utskottet här velat

erinra.

3:o) **Statens bostadslånefond.** Kungl. Maj:t har (sid. 17 och 18) föreslagit riksdagen att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 för kapitalökning å statens bostadslånefond anvisa ett reservationsanslag av 75,500,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Rusdrycksmedelsfondens till cirka 100 miljoner kronor uppgående tillgångar äro till övervägande del placerade i statens bostadslånefond. För att möjliggöra rusdrycksmedelsfondens användning för tilläggsstatens finansiering böra de sålunda i bostadslånefonden placerade medlen (75.5 miljoner kronor) till rusdrycksmedelsfonden återbetalas, varvid täckning för beloppet i stället skulle beredas bostadslånefonden genom anslag av lånemedel.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet, *Utskottet.*

att riksdagen må å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 för *kapitalökning å statens bostadslånefond* anvisa ett reservationsanslag av 75,500,000 kronor, att utgå av lånemedel.

4:o) **Förstärkning av statsverkets kassafond.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (sid. 18 och 19) hemställer utskottet,

att riksdagen må å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 för förstärkning av statsverkets kassafond anvisa ett anslag av 75,600,000 kronor.

INKOMSTERNA.

5:o) **Täckning av tilläggsstatens utgifter.** Kungl. Maj:t har (sid. 8—10) föreslagit riksdagen att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptaga följande inkomster sålunda:

E. I anspråk tagna kapitaltillgångar:

3.	Statens produktiva fonder:		
	a. Statsverkets fond av rusdrycksmedel ...	kronor 83,000,000	
4.	Fonden för statsskuldens amortering	» 35,000,000	118,000,000

F. Lånemedel.

3.	Övriga lånemedel	kronor 79,100,000.

I två likalydande motioner, väckta den ena, nr 163, i första kammaren av herr *J. Bergman* m. fl. och den andra, nr 166, i andra kammaren av herrar *C. O. Johanson* i Huskvarna och *E. Ljunggren,* har — på sätt utskottet i sitt utlåtande nr 12 anmält — hemställts bland annat, att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag till ändrade regler för statsverkets fond av rusdrycksmedel, måtte medgiva, att de från alkoholhaltiga dryckers tillverkning och försäljning inflytande medlen få för budgetåret 1933/1934 vara

tillgängliga för statsregleringen, men att den nu befintliga rusdrycksmedelsfonden lämnas obeskuren.

Utskottet. Inräknat det till statens bostadslånefond anvisade anslaget å 75,500,000 kronor skulle vid bifall till utskottets i det föregående framställda förslag komma att — sammanstämmande med vad Kungl. Maj:t äskat — å tilläggsstaten anvisas anslag till belopp av 197,100,000 kronor.

På sätt av utskottets utlåtande nr 12 närmare framgår, har Kungl. Maj:ts förslag att av rusdrycksmedelsfondens tillgångar taga i anspråk 83 miljoner kronor för finansiering av tilläggsstaten ej givit utskottet anledning till erinran. Härav följer, att utskottet ej kan biträda motionärernas förslag, att rusdrycksmedelsfonden ej må tagas i anspråk för tilläggsstaten. Jämväl i övrigt synes täckning för de å tilläggsstaten anvisade anslagen böra beredas i enlighet med departementschefens inledningsvis i detta utlåtande återgivna uttalanden.

Under förutsättning av bifall till utskottets under punkterna 1:o), 3:o) och 4:o) här ovan avgivna förslag samt till jordbruksutskottets under punkt 2:o) omförmälda förslag, hemställer alltså utskottet,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å de av herrar Bergman m. fl. samt Johanson i Huskvarna och Ljunggren väckta motionerna I: 163 och II: 166, i vad motionerna avse rusdrycksmedelsfondens anlitande för finansiering av tilläggsstaten, må å tillläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptaga följande inkomster sålunda:

I anspråk tagna kapitaltillgångar.

Statens produktiva fonder:		
Statsverkets fond av rusdrycksmedel	kronor 83,000,000	
Fonden för statsskuldens amortering	» 35,000,000	118,000,000

Lånemedel.

Övriga lånemedel	kronor	79,100,000.
	Summa kronor	197,100,000.

Stockholm den 10 februari 1933.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Samma ledamöter som de under utlåtandet nr 12 antecknade med undantag av att herr *Pauli* i stället för herr *Olof Olsson* deltagit i ärendets behandling.

Reservationer:

vid *punkt 1* (bekämpande av arbetslösheten)

1:o) av herrar *Lindblad*, *Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson*, *Asplund*, *Pauli*, *Anderson* i Råstock, *Törnkvist* i Karlskrona, *Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Höör, *Jonsson* i Eskilstuna och *Norsell*, vilka ansett utskottets motivering bort hava följande lydelse:

»Den redogörelse — — — — — grad ökats.

Med hänsyn — — — — — 42,000,000 kronor.

Såsom av — — — — — verksamhet.

Utskottet ansluter — — — — — vid reservarbetena.

Enligt det — — — — — års riksdag.

Det belopp, som för samma ändamål av fjolårets riksdag ställdes till Kungl. Maj:ts förfogande, angavs vara avsett till främjande av företagsverksamhet, varigenom i största möjliga utsträckning ökade arbetstillfällen måtte kunna beredas. Utskottet har ansett detta uttalande böra vara vägledande jämväl vid det nu äskade anslagets användning. Utskottet finner vidare, att ifrågavarande stöd helt naturligt bör givas en rent tillfällig karaktär.

På grund av nu rådande, särskilt svårartade läge på arbetsmarknaden vill utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Med vad — — — — — anses besvarade.»;

2:o) av herrar *Kvarnzelius*, *Jeppsson* och *Carlsson* i Gävle.